

УДК: 341.231.14-053.6(4-672EU:497.11)

Biblid 1451-3188, 16 (2017)

Год XVI, бр. 61-62, стр. 410-428

Извори научни рад

## **ПРАВА ДЕТЕТА НА ЗАШТИТУ ОД НАСИЉА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ – СТАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

*Маја СУБОТИН, М.А.*

*мр Драган ПАШИЋ<sup>1</sup>*

*Abstract:* Children represent a special group of people with a series of specific needs for protection, because of their psychophysical state, according to their age. Enabling the fulfilment of all child's rights and providing an adequate protection and conditions for the correct development of children, must be of primary importance on the national and international level. The need for more efficient solving of the child's rights protection issue has forced upon adopting different international, but also regional documents, whose cause is determination and expanding the catalogue of child's rights on a higher level, development of national modules and strategies of protection, as well as acceleration of countries' cooperation in terms of applying these rights, which include the child's right for protection from violence. Violence over children presents a constantly actual problem, and especial worry is an increasing extension of peer and family violence. From the analysis of the documents which contain regulations in this area, it is clear that raising a level of conscience about the guaranteed child's rights, as well as about the seriousness and destructiveness of appearance of violence over children, needs necessary actions towards more efficient protection of children and their rights.

*Key words:* child's rights, children protection, violence.

### **1) УВОД**

Велики број универзалних и регионалних докумената дао је свој допринос у области људских права и њихове заштите, а суштински развој каталога ових

---

<sup>1</sup> Правни факултет за привреду и правосуђе Универзитета Привредна академија у Новом Саду. Е-маил: majasubotin@yahoo.com; Адвокат, Е-маил: advokat.pasic@yahoo.com

права везује се за Повељу Уједињених нација и Универзалну декларацију о људским правима.<sup>2</sup> Међутим, поједине теме или групе људи због својих специфичности наметнули су потребу за доношењем докумената који се њима детаљније баве, односно који прецизније регулишу њихова права, па су се, у том смислу, издвојила и права детета. Ипак, с обзиром на то да већина међународних уговора из сфере људских права садржи и поједине одредбе о правима детета, није било лако реализовати идеју о доношењу посебних докумената који се баве овим питањем. Међу првим документима којима се одало признање потреби заштите деце издваја се Декларација о правима детета (Женевска декларација) усвојена 1924. године, а којом се заправо направила основа за доношење будућих међународних докумената из ове области.<sup>3</sup> Конвенција Уједињених нација о правима детета<sup>4</sup> усвојена 1989. године као универзално ратификован међународни уговор, представља најзначајније међународно достигнуће из ове области и самим тим обавезно представља полазну тачку за анализу свих других докумената, како међународних, тако и регионалних. Регионални системи заштите људских права пратили су развој универзалног система као одраз потребе да се установе правила из ове области и на ужим географским подручјима који имају заједничко културно наслеђе и сличности у политичком, економском и историјском смислу, а најбржи напредак остварен је на тлу Европе.<sup>5</sup> Међу најзначајније европске документе, када је реч о људским правима, односно правима детета, убрајају се Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Европска социјална повеља, Европска конвенција о остваривању дечјих права, Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања. Право детета на заштиту од насиља подразумева заштиту од физичке силе или претње којом се наноси психички или физички бол, страх или патња у другом облику, а односи се и на заштиту од сексуалног злостављања.<sup>6</sup> Као директне последице физичког

<sup>2</sup> Закон о повељи Уједињених нација усвојеној у Сан Франциску 26. јуна 1945. „Службени лист ДФЈ”, бр. 69/45; Универзална декларација о људским правима усвојена у Генералној скупштини Уједињених нација 10. децембра 1948. године.

<sup>3</sup> Декларација о правима детета (Женевска декларација) усвојена од стране Скупштине Друштва народа 1924. године; Невена Вучковић Шаховић (уред.), *Права детета у међународним документима*, Заштитник грађана, Повереник за заштиту равноправности, Београд, 2011, стр. 8-9. Интернет: [http://www.unicef.rs/files/Publikacije/PDFPrava\\_detet\\_u\\_medjunarodnim\\_dokumentimaF.pdf](http://www.unicef.rs/files/Publikacije/PDFPrava_detet_u_medjunarodnim_dokumentimaF.pdf) (05.09.2017.)

<sup>4</sup> Конвенција Уједињених нација о правима детета од 20.11.1989. године, ступила на снагу 1990. године. Видети: „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, бр. 15/90.

<sup>5</sup> Сања Тепавчевић, „Компаративна анализа система заштите људских права у регионима”, *Зборник радова „Владавина права и правна држава у региону”*, Источно Сарајево, 2014, стр. 955.

<sup>6</sup> Бошковић Мило, *Криминологија*, Правни факултет, Нови Сад, 2012, стр. 121.

злостављања могу се јавити неуролошка оштећења, физичке повреде, а у крајњем исходу и смрт детета, а повезује се и са агресивним понашањем код деце, емоционалним проблемима, потешкоћама у учењу и другим психолошким проблемима.<sup>7</sup> Све већа распрострањеност и озбиљност последица насиља над децом утицала је на неопходност уврштавања права детета на заштиту од насиља у права утврђена различитим најзначајнијим европским документима, о којима ће и бити речи у овом раду.

## **2) КОНВЕНЦИЈА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА О ПРАВИМА ДЕТЕТА**

Најважнији корак који је учињен на међународном нивоу у сфери права детета јесте Конвенција Уједињених нација о правима детета од 20. новембра 1989. године.<sup>8</sup> Имајући у виду да је Конвенција Уједињених нација о правима детета увела каталог права детета и да представља први међународноправни документ који садржи универзално прихваћену дефиницију детета, као и поједина иновативна права попут права детета да изрази своје мишљење и др., али и да је прва која истиче улогу невладиних организација у области права детета, промоције и заштите ових права, јасно је да се с разлогом сматра јединственим међународним уговором и једним од највећих достигнућа када је реч о правима детета. Прецизирање недовољно јасних и опште дефинисаних одредби остварено је кроз рад надзорних тела успостављених међународним уговорима, а надзорно тело установљено Конвенцијом је Комитет за права детета који је кроз тринаест Општих коментара, правно необавезујућих за државе, усмерио тумачење појединих одредби Конвенције. Међутим, ови Општи коментари, иако нису правно обавезујући, доприносе бољем информисању држава, стручних лица, родитеља и деце о утврђеним правима и начинима њихове реализације.<sup>9</sup> Према овој Конвенцији, дететом се има сматрати лице које није навршило осамнаест година живота, уколико се, по закону који се примењује на дете, пунолетство не стиче раније.<sup>10</sup> У Повељи

---

<sup>7</sup> Невенка Жегарац, Љиљана Мијановић, Мирјана Обретковић, Љубомир Пејаковић, Ивана Симовић, Ивана Стевановић, *Заштита детета од злостављања – приручник за центре за социјални рад и друге службе у локалној заједници*, Југословенски центар за права детета, Београд, 2001, стр. 39.

<sup>8</sup> Конвенција Уједињених нација о правима детета од 20.11.1989. године, ступила на снагу 1990. године. Видети: „Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, бр. 15/90.

<sup>9</sup> Невена Вучковић Шаховић (уред.), *Права детета у међународним документима*, *op. cit.*, стр. 8-9.

<sup>10</sup> Конвенција Уједињених нација о правима детета од 20.11.1989. године, ступила на снагу 1990. године. Видети: „Службени лист СФРЈ” – Међународни уговори, бр. 15/90.

Конвенције истакнут је значај породице као основне јединице друштва која директно утиче на потпуни и складни развој личности детета, важност пружања деци посебне бриге и помоћи, као и потреба за проширивањем посебне бриге за дете. Конвенција о правима детета имплементира нова права на међународном нивоу у односу на до тада утврђена (право детета да зна своје порекло), утврђује права која су до тада била предвиђена само у одређеним регионалним документима (право детета на саслушање у судском поступку), затим, даје правно обавезујући карактер појединим правима која су била садржана само у форми препорука (права деце са физичким и психичким инвалидитетом), уводи нове обавезе државама у сфери заштите права детета (права детета на здравље и здравствену заштиту), и истиче обавезу држава да приликом остваривања права утврђених Конвенцијом спрече сваки облик дискриминације деце.<sup>11</sup> Истиче се и обавеза држава да предузму све потребне законодавне, административне и остале мере у правцу остваривања права утврђених Конвенцијом, као и да у погледу економских, социјалних и културних права предузму такве мере максимално користећи своја расположива средства и да, када је то потребно, реализују међународну сарадњу у том смислу.<sup>12</sup> Када је реч о заштити детета од насиља, предвиђена је обавеза држава да предузму одговарајуће законске, административне, социјалне и образовне мере за заштиту детета од свих облика физичког или менталног насиља, повређивања или злостављања, запостављања или немарног поступања, малтретирања или експлоатације, укључујући сексуално злостављање, док је дете под бригом родитеља, законских заступника или било које друге особе која се брине о детету. Ове заштитне мере треба да укључују ефикасне поступке за доношење социјалних програма намењених обезбеђивању неопходне подршке детету и онима који се о детету старају, као и друге облике заштите и спречавања, утврђивања, пријављивања, прослеђивања, истраге, поступања и праћења случајева наведеног злостављања детета, и по потреби, обраћања суду. Право детета на заштиту од насиља обухваћено је и чланом у коме се наводи да се стране уговорнице обавезују да штите децу од свих облика сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања, и да у те сврхе нарочито предузимају све одговарајуће националне, билатералне и мултилатералне мере за спречавање навођења или присиљавања детета на учешће у ма којој незаконитој сексуалној активности, за спречавање искоришћавања деце за проституцију или друге незаконите сексуалне радње, и мере за спречавање искоришћавања

<sup>11</sup> Урош Новаковић, „Развој права детета у међународном праву током XX века”, *Зборник радова „Владавина права и правна држава у региону”*, Источно Сарајево, 2014, стр. 645.

<sup>12</sup> Конвенција Уједињених нација о правима детета од 20.11.1989. године, ступила на снагу 1990. године. Видети: „Службени лист СФРЈ” – Међународни уговори, бр. 15/90, чл. 4.

деце у порнографским представама и материјалима.<sup>13</sup> Међутим, имајући у виду општу формулацију, може се рећи да, у одређеном смислу, на право детета на заштиту од насиља односи се и члан 36 у коме се наводи да ће стране уговорнице штити децу од свих других облика искоришћавања штетних по било који вид дететове добробити. Дакле, може се закључити да је значај заштите деце од било ког облика насиља препознат и као такав истакнут кроз низ различитих мера којима државе треба да осигурају и остваре заштиту детета од насиља, и то највећој могућој мери.

### **3) КОНВЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА**

Конвенција за заштиту људских права и основних слобода донета је 4. новембра 1950. године у Риму, као одраз жеље земаља Европе да, у складу са Универзалном декларацијом о људским правима, успоставе јединствен регионални систем заштите људских права и слобода уз акценат на владавини права.<sup>14</sup> Иако не садржи одредбе које се изричито односе на посебна права детета, Конвенција заједно са пратећим Протоколима гарантује мноштво круцијалних људских права као што је право на живот, забрану мучења, нечовечног и понижавајућег поступања, забрану ропства и принудног рада, право на слободу и сигурност, забрану дискриминације и др., али и предвиђа међународну заштиту у случају кршења ових права пред Европским судом за људска права, и као таква представља незаобилазни и један од најзначајнијих европских докумената из области људских права уопште.

### **4) ЕВРОПСКА СОЦИЈАЛНА ПОВЕЉА**

Европска социјална повеља, односно Измењена Европска социјална повеља, донета је ради олакшавања економског и друштвеног развоја чланица Савета Европе и са жељом за очувањем и даљим унапређењем људских права и основних слобода, али и за побољшањем животног стандарда и социјалног благостања. Међу циљевима које прихватају и којима теже стране уговорнице Европске социјалне повеље, наводи се, између осталог, да деца и омладина имају право на посебну заштиту од физичких и моралних ризика којима су изложени, уз право на одговарајућу социјалну, правну и економску заштиту. У погледу права детета на заштиту од насиља издваја се члан у коме се наводи

---

<sup>13</sup> Ibid., чл. 19, 34.

<sup>14</sup> Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода донета 4. новембра 1950. године у Риму, ступила на снагу 3. септембра 1953. године. Видети: „Службени лист СЦГ – Међународни уговори”, бр. 09/2003, 5/2005, 7/2005.

да се стране уговорнице обавезују да, у намери да обезбеде ефективно остваривање права деце и омладине да одрастају у окружењу које подстиче пун развој њихове личности и њихових физичких и менталних способности, директно или у сарадњи са јавним и приватним организацијама, предузму неопходне мере које имају за циљ да осигурају да деца и омладина, узимајући у обзир права и дужности њихових родитеља, добију бригу, помоћ, образовање и обуку који су им потребни, нарочито кроз обезбеђивање оснивања и одржавања одговарајућих установа и служби, затим, да штите децу и омладину од запостављања, насиља и искоришћавања, као и да обезбеде заштиту и посебну помоћ државе за децу и младе који су привремено или трајно лишени породичне подршке.<sup>15</sup> Ова одредба се заправо односи на све особе млађе од осамнаест година, осим ако се, према закону који се примењује на децу већина остварује раније. Дакле, иако остаје помало нејасно шта се подразумева тачно под појмом „неопходне мере“, јасно је да је у Повељи препознат значај остваривања пуног развоја личности детета и његове заштите у том смислу, али и потреба за изричитом и посебном заштитом од запостављања, насиља и искоришћавања, те да државе уговорнице имају обавезу да у том смислу предузму све могуће мере.

## **5) ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О ОСТВАРИВАЊУ ДЕЧЈИХ ПРАВА**

Европска конвенција о остваривању дечјих права донета је као одраз уверења да права и најбољи интереси деце треба да буду промовисани и да се у том циљу деци треба пружити прилика да остварују своја права, посебно у породичним стварима која на њих утичу. У преамбули се констатује да деци треба пружити релевантне информације како би се омогућило да се њихова права и најбољи интереси промовишу, као и да одговарајући значај треба дати погледима деце. Истиче се важност родитељске улоге у заштити права и најбољих интереса деце, али се наглашава да државе такође треба да се ангажују у таквој заштити и промоцији права, онда када је то потребно.<sup>16</sup> Ова Конвенција се примењује на децу која нису напунила 18 година, а за циљ има да у најбољем интересу деце промовише њихова права, додели им процесна права и олакша остваривање тих права, обезбеђујући да деца, сама или посредством других особа или тела, буду информисана и да им се дозволи да учествују у поступку пред правосудним органом који се на њих односи. У том смислу Конвенција утврђује низ процесних мера за промовисање остваривања

<sup>15</sup> Измењена Европска социјална повеља, Стразбур, 3. мај 1996. године. Видети: „Службени гласник РС – Међународни уговори”, бр. 42/09, чл. 17.

<sup>16</sup> Европска конвенција о остваривању дечјих права, Стразбур, 25. јануар 1996. године.

дечијих права, као што су процесна права детета која обухватају право на информисаност и изражавање сопствених погледа у поступку, право детета да тражи именовање специјалног представника, и друга могућа процесна права. Када је реч о праву детета на информисаност и изражавање сопствених погледа у поступку, оно се састоји од права детета да добије све релевантне информације, да буде консултовано и да изрази своје погледе, да буде информисано о могућим последицама поступања у складу са тим погледима и о могућим последицама сваке одлуке. Неопходно је да се дете према унутрашњем законодавству сматра за довољно способно за разумевање информација и права.<sup>17</sup> Према томе, Европска конвенција о остваривању дечијих права доприноси управо промовисању заштите дечијих права и процесу реализације те заштите, па је у том контексту значајна и са аспекта остваривања права детета на заштиту од насиља.

## **6) КОНВЕНЦИЈА САВЕТА ЕВРОПЕ О ЗАШТИТИ ДЕЦЕ ОД СЕКСУАЛНОГ ИСКОРИШЋАВАЊА И СЕКСУАЛНОГ ЗЛОСТАВЉАЊА**

Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања представља, како се то и у самој Конвенцији наводи, један свеобухватан међународни инструмент који је усредсређен на превентивне, заштитне и кривичноправне аспекте борбе против свих облика сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце и који успоставља конкретан механизам за надзор, а донет је с циљем заштите деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања, ко год да су починиоци, и с циљем пружања помоћи жртвама.<sup>18</sup> Чланице Савета Европе, и други потписници овог документа, препознале су значај доношења ове конвенције, имајући у виду да свако дете има право на мере заштите у складу са својим малолетничким статусом, као и чињеницу да су сви облици сексуалног злостављања деце изузетно деструктивни по дечје здравље и психосоцијални развој, али и због посебне забринутости због велике распрострањености ове појаве на националном и међународном нивоу. Истакнут је и значај међународне сарадње у погледу спречавања сексуалног искоришћавања и злостављања. Као сврха доношења конвенције наводи се спречавање и борба против сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце, заштита права деце-жртва сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања, али и унапређење националне и међународне сарадње из ове области. Државе потписнице су се

---

<sup>17</sup> Ibid., чл. 3.

<sup>18</sup> Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања. Видети: „Службени гласник РС – Међународни уговори”, бр. 1/2010.

обавезале да ће све одредбе Конвенције спроводити без дискриминације и да ће предузети све потребне законодавне и друге мере ради спречавања свих облика сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања, ради заштите деце. Предвиђено је и предузимање неопходних мера за подизање свести о правима деце и заштити деце, за подизање степена знања о сексуалном искоришћавању и сексуалном злостављању код лица која су редовно у контакту са децом и за остваривање програма превентивне интервенције.<sup>19</sup> Под појмом сексуалног злостављања подразумева се бављење сексуалним активностима са дететом које, сходно одговарајућим одредбама унутрашњег права, није навршило правни узраст у коме су сексуалне активности допуштене, као и ступање у сексуалне активности са дететом када је при томе примењена принуда, сила или претња, или злоупотребљен признати положај поверења, ауторитета или утицаја над дететом, укључујући ту и положај у породици, или када је злоупотребљена посебно осетљива ситуација у којој се дете налази, односно његов рањиви положај, првенствено због менталног или физичког хендикепа или због зависности.<sup>20</sup> Конвенција предвиђа низ мера којима се обезбеђује остваривање заштите деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања, како у превентивном смислу, тако и у репресивном, садржи мере које се односе на пружање помоћи жртвама, уређује питање међународне сарадње у овој сфери, али и установљава Комитет страна који надзире спровођење конвенције, па се може рећи да је њен значај у овој области неизмеран.

## **7) СТРАТЕГИЈА САВЕТА ЕВРОПЕ О ПРАВИМА ДЕТЕТА ЗА ПЕРИОД 2016–2021**

Једна од улога Савета Европе огледа се у заштити и подстицању људских права, у која се сврставају и права детета. Стратегија Савета Европе о правима детета за период 2016–2021. утврђује његове приоритете у овој области, односно достигнућа на којима се даље гради, главне изазове у погледу права детета, приоритетне области и мере за превазилажење тих изазова и методе рада за остваривање циљева Стратегије. Као приоритетне области за гарантовање права истичу се једнаке могућности за сву децу, партиципација за сву децу, живот без насиља за сву децу, правосуђе по мери детета за сву децу и права детета у дигиталном окружењу.<sup>21</sup> У Стратегији се наводи да насиље

<sup>19</sup> Ibid., чл. 1, 2, 4, 5.

<sup>20</sup> Ibid., чл. 18.

<sup>21</sup> Стратегија Савета Европе о правима детета (2016–2021), стр. 3. Интернет: [http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument\\_file/strategija\\_se\\_o\\_pravima\\_deteta\\_2016-\\_2021-1.pdf](http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/strategija_se_o_pravima_deteta_2016-_2021-1.pdf) (08.09.2017)

над децом угрожава њихов социјални развој и утиче на уживање осталих права, а последице појаве насиља над децом могу бити разорног краткорочног и дугорочног карактера. Када је реч о сузбијању насиља над децом, приметан је напредак ка решавању овог проблема, али је и даље тај напредак сувише спор и ограничен. Свакодневан ризик од насиља над децом, посебно над девојчицама, изразито забрињава имајући у виду да се насиље дешава тамо где би требало да су деца најсигурнија, односно на местима попут школа, у правосудним институцијама, код куће и сл. Као разлози за овакву ситуацију наводе се мала улагања у превенцију насиља, неадекватна примена националних политика, уска истраживања и оскудни подаци, као и недовољно развијени механизми саветовања, извештавања и др.<sup>22</sup> У складу са Конвенцијом УН о правима детета, у Стратегији се истиче неопходност предузимања одговарајућих законодавних, административних, социјалних и образовних мера у циљу заштите деце од свих облика насиља, као и решеност Савета Европе да настави да покреће иницијативе за подстицање примене препорука из Студије Генералног секретара УН о насиљу над децом,<sup>23</sup> на регионалном нивоу. Планирано је решавање овог проблема кроз интегрални и стратешки приступ, уз посебан допринос Савета Европе сузбијању насиља над децом у свим областима, као што је област образовања, медија, правосућа, породице, миграција, деце са инвалидитетом, једнакости и алтернативне заштите. Савет Европе ће предузимати и мере усмерене ка подстицању примене уговора Савета Европе који за циљ имају спречавање свих облика сексуалног насиља над децом, а осим тога ће наставити и да се залаже за делотворно укидање телесне казне и других окрутних или понижавајућих облика кажњавања деце, уз акценат на решавању питања насиља у школама.<sup>24</sup> Дакле, Стратегија Савета Европе о правима детета за период 2016–2021. представља значајан документ којим се настоје дефинисати планиране мере, активности и сви други кораци Савета Европе у овом периоду, а који треба да допринесу ефикаснијој заштити, проширивању и унапређењу права детета.

## **8) ПРАВА ДЕТЕТА НА ЗАШТИТУ ОД НАСИЉА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Уставом Републике Србије загарантована су људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним

<sup>22</sup> Ibid., стр. 6.

<sup>23</sup> Студија Генералног секретара Уједињених нација – насиље над децом, Интернет: [https://www.unicef.org/serbia/SGs\\_studija\\_o\\_nasilju\\_nad\\_decom.pdf](https://www.unicef.org/serbia/SGs_studija_o_nasilju_nad_decom.pdf) (11.09.2017.)

<sup>24</sup> Стратегија Савета Европе о правима детета (2016–2021), стр. 13, 14. Интернет: [http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument\\_file/strategija\\_se\\_o\\_pravima\\_deteta\\_2016\\_-\\_2021-1.pdf](http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/strategija_se_o_pravima_deteta_2016_-_2021-1.pdf) (08.09.2017)

међународним уговорима и законима, и као таква се непосредно примењују, а деца уживају сва људска права примерено свом узрасту и душевној зрелости. Одређена права детета су загарантована Уставом, као највишим правним актом, међу којима се наводи и право детета на заштиту од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања или злоупотребљавања.<sup>25</sup> Даља конкретизација права, начини остваривања и облици заштите дефинисани су кроз законске оквире. Према Породичном закону Републике Србије, свако је дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета, а држава је дужна да предузима све потребне мере за заштиту детета од занемаривања, од физичког, сексуалног и емоционалног злостављања, и од сваке врсте експлоатације, али има и обавезу да поштује, штити и унапређује права детета.<sup>26</sup> Овим законом предвиђена је заштита од насиља у породици и посебне мере заштите од овог облика насиља, а под појмом насиља у породици подразумева се понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице. Насиљем се, у овом смислу, нарочито сматра наношење или покушај наношења телесне повреде, изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану породице или њему блиском лицу, присиљавање на сексуални однос, навођење на сексуални однос или сексуални однос са лицем које није навршило 14. годину живота или са немоћним лицем, ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима, вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање.<sup>27</sup> У погледу остваривања права на заштиту од насиља важно је споменути и Закон о социјалној заштити који уређује делатност социјалне заштите, поступке остваривања права у социјалној заштити, као и сва друга питања од значаја за социјалну заштиту, а међу циљевима социјалне заштите истиче и спречавање злостављања, занемаривања или експлоатације, односно отклањање њихових последица.<sup>28</sup> Питање заштите деце од насиља у установама образовања и васпитања обухваћено је Законом о основама система образовања и васпитања који утврђује забрану физичког, психичког и социјалног насиља, забрану злостављања и занемаривања деце и ученика, физичког кажњавања и вређања личности, као и сексуалну злоупотребу деце и ученика или запослених. Насиље и злостављање, према овом закону, обухвата сваки облик једанпут учињеног или понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства

---

<sup>25</sup> Устав Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 98/2006), чл. 64, ст. 3.

<sup>26</sup> Породични закон, „Службени гласник РС”, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015, чл. 6.

<sup>27</sup> Ibid., чл. 197.

<sup>28</sup> Закон о социјалној заштити, „Службени гласник РС”, бр. 24/2011, чл. 1, 3.

личности детета и ученика или запосленог, док се под физичким насиљем подразумева физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа, свако понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог, насилно понашање запосленог према деци, ученицима или другим запосленим лицима, као и ученика према другим ученицима или запосленим, а установа је дужна да одмах поднесе пријаву надлежном органу ако се код детета или ученика примете знаци насиља, злостављања или занемаривања. Психичко насиље јесте понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог, а појам социјалног насиља односи се на искључивање детета и ученика из групе вршњака и различитих облика социјалних активности установе.<sup>29</sup> Национални план акције за децу донет је 2004. године и представља стратешки документ Владе Републике Србије у коме је дефинисана општа политика земље према деци до 2015. године, и на тај начин су испуњене поједине обавезе из одређених међународних докумената, али и одређени међународни стандарди у остваривању и заштити права детета које је неопходно испунити у процесу укључивања у европске интеграције. Овај Национални план обухвата и питање права детета на заштиту од насиља и у том смислу утврђује неколико специфичних циљева као што је јачање свести и знања стручњака, лаика и саме деце, о питањима која се односе на права деце на заштиту од свих облика злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља, и успостављање ефикасне, оперативне, мултиресорске мреже за заштиту деце од свих облика насиља, али и предвиђа низ активности које су усмерене ка реализацији утврђених циљева и ефикаснијем остваривању заштите деце.<sup>30</sup> Као одраз посвећености Србије према поштовању права и унапређењу положаја деце донета је и Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља, према којој су као приоритетни проблеми издвојени: низак ниво свести међу становништвом о присутности насиља, толеранција на различите облике насиља и недовољна, односно недостајућа едукација јавности како да се суоче са насиљем над децом, недостатак свеобухватних стратегија и системских механизма превенције и реаговања на проблем насиља над децом, недовољно развијено законодавство у овој области, као и механизми за њихово спровођење и мониторинг, потреба за ратификацијом релевантних инструмената за заштиту људских права и развијањем водича за права деце у различитим областима, недовољно развијена мултисекторска мрежа за

<sup>29</sup> Закон о основама система образовања и васпитања, „Службени гласник РС”, бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013, 35/2015 – аутентично тумачење, 68/2015 и 62/2016 – одлука УС, чл. 45.

<sup>30</sup> Национални план акције за децу, Савет за права детета Владе Републике Србије, 2004, стр. 60, 61 – доступан на: <http://www.savetzapravadeteta.gov.rs/content/documents/nacionalni.plan.akcije.za.decu.pdf> (11.09.2017)

заштиту од насиља, неразвијен информациони систем за прикупљање података о насиљу над децом, недостатак протокола за документовање насиља и неразвијена процедура извештавања, недовољно истраживања о учесталости насиља над децом и процене ризика рањивости деце на насиље и злостављање.<sup>31</sup> Када је реч о остваривању права детета на заштиту од насиља, велики значај имају протоколи за заштиту деце од злостављања и занемаривања у које се убрајају Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Посебни протокол о поступању правосудних органа у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања, Посебни протокол за заштиту деце у установама социјалне заштите од злостављања и занемаривања, Посебни протокол о поступању полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања, Посебни протокол система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, као и Приручник за примену посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама.<sup>32</sup> Дакле, када је реч о правима детета, може се рећи да право Републике Србије задовољава највише европске стандарде дечијих права.<sup>33</sup> Србија је остварила велики напредак у сфери институционалне изградње у правцу заштите права детета оснивањем Савета за права детета Владе Републике Србије који своју функцију остварује кроз иницирање мера за усклађивање политике Владе у областима које се односе на децу и младе, иницирање мера за изграђивање целовите и кохерентне политике према деци и младима, дефинисање препорука остваривање важних социјалних индикатора у области бриге о деци и младима, који су предуслов за европске интеграције, затим кроз праћење и анализирање мера заштите и остваривања права детета итд.<sup>34</sup> Значајну улогу, када је реч о заштити права детета, има и Одбор за права детета, као посебно стално радно тело Народне скупштине, а који разматра предлоге закона с аспекта заштите права детета, прати спровођење и примену закона и других аката који уређују положај и заштиту права детета, врши проверу усклађивања националног законодавства с међународним стандардима права детета,

<sup>31</sup> Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља, „Службени гласник РС”, бр. 122/2008.

<sup>32</sup> Протоколи за заштиту деце од злостављања и занемаривања – доступни на: [https://www.unicef.org/serbia/resources\\_14632.html](https://www.unicef.org/serbia/resources_14632.html) (11.09.2017.)

<sup>33</sup> Олга Цвејић-Јанчић, „Права детета према праву Србије – хармонизација са европским и међународним конвенцијама”, *Зборник радова Правног факултета*, Нови Сад, 2008, вол. 42, бр. 1-2, стр. 166.

<sup>34</sup> Савет за права детета Владе Републике Србије основан 16. маја 2002. године – <http://www.savetzapravadeteta.gov.rs/sr/index> (10.09.2017.)

сарађује са националним и међународним институцијама и телима, као и са локалним органима власти, иницира измене и допуне прописа и предлаже доношење одређених аката и предузимање мера заштите права детета, промовише права детета, и разматра друга питања од значаја за права детета.<sup>35</sup> У оквиру институције Заштитника грађана постоји посебно одељење за права детета, а један од заменика задужен је за права детета и родну равноправност. Израђен је и нацрт Закона о Заштитнику права детета као независном државном органу који треба да штити, прати и промовише права детета, па се може очекивати да овај закон у скорије време буде усвојен.<sup>36</sup> Међутим, када је реч о заштити деце која су жртве насиља, најважнија институција у процесу реализације заштите јесте Центар за социјални рад као орган старатељства. Посебан допринос у овој сфери имају невладине организације попут Центра за права детета,<sup>37</sup> Инцест Траума Центра,<sup>38</sup> Мреже организација за децу Србије (МОДС)<sup>39</sup> као савез невладиних организација и многе друге.

## **9) СТАЊЕ У ОБЛАСТИ ПРАВА ДЕТЕТА ПРЕМА ИЗВЕШТАЈУ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА ЗА 2016. ГОДИНУ**

Деца представљају најрањивију групу лица, па је јасно да свако неодговарајуће и угрожавајуће понашање према детету може проузроковати веома деструктивне последице по дечији развој. Управо из тог разлога не сме бити компромиса када је реч о сузбијању насиља над децом, односно када је реч о њиховом праву на заштиту од насиља. Комплексан и веома распрострањен проблем представља породично и вршњачко насиље. Држава

<sup>35</sup> Пословник Народне скупштине Републике Србије, „Службени гласник РС”, бр. 56/05 – пречишћен текст, чл. 47.

<sup>36</sup> Нацрт Закона о Заштитнику права детета – доступан на: [http://paragraf.rs/nacrti\\_i\\_predlozi/221116-nacrt\\_zakona\\_o\\_zastitniku\\_prava\\_deteta.html](http://paragraf.rs/nacrti_i_predlozi/221116-nacrt_zakona_o_zastitniku_prava_deteta.html) (10.09.2017)

<sup>37</sup> Центар за права детета је удружење грађана основано 1997. године и усмерено на креирање повољног друштвеног и законодавног оквира за пуно остваривање права детета у Србији – <http://www.cpd.org.rs/> (11.09.2017)

<sup>38</sup> Инцест Траума Центар је невадна служба, професионална и непрофитна организација регистрована 1994. године усмерена на пружање психолошке подршке деци и женама који су проживели сексуално насиље и на обучавање лица која раде на заштити деце и жена од насиља у породици и сексуалног злостављања – <http://www.incesttrauma.centar.org.rs/> (11.09.2017)

<sup>39</sup> Мрежа организација за децу Србије (МОДС) је савез добровољних, невладиних и недобитних организација, основан на неодређено време ради остваривања циљева у области остваривањења потреба, права, заштите деце и младих до 18 година – <http://zadecu.org/> (11.09.2017)

је дужна да родитељима детета пружи помоћ кроз подршку и саветовање ради остваривања оптималних услова за дететов правилан развој, међутим, уколико ове мере не допринесу остваривању тог циља и родитељство угрожава дететове интересе и права, држава има обавезу да примени мере за корекцију родитељских дужности, које су обавезујућег карактера, укључујући и репресивне мере, а којима ће се заштитити права детета. Специфична карактеристика вршњачког насиља огледа се у томе што су и злостављач и жртва дете, па систем заштите од овог облика насиља не сме бити усмерен на казну, већ на ресторативни и рехабилитациони модел који треба да обезбеди промену у свести и понашању детета које је вршило насиље, као и рехабилитацију жртве и реинтеграцију. Одлучан и ефикасан одговор на вршњачко насиље је важан и са аспекта утицаја на друге чланове вршњачке групе који су „посматрачи” вршења насиља, како би им се формирала свест о препознавању насиља и креирао исправан став према њему. Дужност је свих државних органа и установа да се у својим активностима руководе најбољим интересом детета, те да у том смислу поступају хитно и ефикасно, односно да интерес детета ставе испред интереса родитеља, старатеља, органа управе, установе или заједнице, увек када су њихови интереси различити од интереса детета, а свако пропуштање извршавања обавезе заштите детета утиче на погоршавање положаја детета, додатно га трауматизује и доводи до препуштања детета онима од којих трпи насиље, па дете постаје и жртва институционалног злостављања.<sup>40</sup> Заштитник грађана је независан и самосталан државни орган који штити и унапређује поштовање слобода и права, а посебну пажњу посвећује заштити права припадника националних мањина, права детета, права особа са инвалидитетом, права лица лишених слободе, као и равноправности полова. Његов задатак је да контролише да ли органи државне управе, републички јавни правобранилац, органи и организације које врше јавна овлашћења према грађанима поступају у складу са законима и другим прописима Републике Србије или начелима рада добре управе.<sup>41</sup> Према Извештају Заштитника грађана за 2016. годину у Србији су учињена бројна значајна постигнућа у области права детета, али и даље постоје одређене мањкавости на државном нивоу. У погледу остваривања права детета на заштиту од насиља и сузбијања насиља над децом уопште, значајно је доношење Закона о спречавању насиља у породици<sup>42</sup> кроз који су

<sup>40</sup> Наташа Јовић, Снежана Нешић (приред.), *Заштита деце од насиља, злостављања и занемаривања – Изабране препоруке и мишљења Заштитника грађана*, Заштитник грађана Републике Србије, Београд, 2015, стр. 5,6,37.

<sup>41</sup> Заштитник грађана Републике Србије, Улога и функција – <http://www.ombudsman.rs/index.php/o-nama/uloga-i-funkcija> (13.09.2017.)

<sup>42</sup> Закон о спречавању насиља у породици („Сл. гласник РС”, бр. 94/2016).

и уважене препоруке, предлози и мишљења Заштитника грађана, а уважени су и предлози за измену и допуну Кривичног законика у циљу усклађивања прописа са Конвенцијом Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и злостављања. Када је реч о резултатима Заштитника грађана, упућене препоруке<sup>43</sup> у већем броју случајева насиља у породици и злостављања и занемаривања утицале су на ефикаснији рад органа идентификовањем њихових дугогодишњих пропуста и системских недостатака у раду. Осим тога, Заштитник грађана је спровео обуке за запослене у надзорним и инспекцијским просветним органима, и на тај начин допринео унапређењу њиховог знања из области насиља, злостављања и занемаривања деце, као и из области пружања подршке ученицима у образовању и обавеза установа образовања и васпитања у случајевима насиља над дететом и потреба детета за услугама додатне подршке. Међу истакнутим мањкавостима наводи се не разматрање годишњег извештаја Заштитника грађана за 2014. годину и 2015. годину од стране Народне скупштине и Одбора за права детета, уз изостанак било којих активности Одбора усмерених ка разматрању препорука, мишљења, ставова и иницијатива Заштитника грађана у области права детета, али и не доношење новог Националног плана акције за децу, од стране Владе, имајући у виду да је претходни истекао. У Извештају се наводи и да физичко кажњавање деце и даље није законом забрањен начин васпитања детета, а посебан проблем представља и недовољна доступност саветовалишта за родитеље и информација о добрим родитељским праксама, штетности физичког кажњавања и облицима алтернативних метода васпитања детета. Изузетно забрињава и чињеница да скоро 12 година након доношења Општег и посебних протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања, није реализован функционалан и ефикасан систем остваривања заштите деце од насиља, а као мањкавост се наводи и да поступање школа у случајевима насиља често није у складу са правилима и стандардима који су прописани за случај сумње или сазнања о насиљу, а просветне инспекције у недовољној мери прате правилност рада школе у тим случајевима. У Извештају се наводи и низ других резултата рада Заштитника грађана, мањкавости из области права детета, али и препоруке, мишљења и законодавне иницијативе по којима није поступљено, а које су непосредној или посредној вези са правом детета на заштиту од насиља. Према статистици Заштитника грађана, из области права детета у 2016. години разматрано је 479 предмета у којима је указано на 694 повреда права, што је 7,4% више у односу на 2015. годину, а предмети из ове области чине 7,64% од укупног броја разматраних предмета. Повреде права детета на заштиту од насиља,

<sup>43</sup> Препоруке доступне на – Заштитник грађана, омбудсман, права детета, Мишљења и ставови: [http://www.pravadeteta.com/index.php?option=com\\_content&view=article&id=506:2013-01-24-18-32-27&catid=41:2012-04-09-12-59-57&Itemid=86](http://www.pravadeteta.com/index.php?option=com_content&view=article&id=506:2013-01-24-18-32-27&catid=41:2012-04-09-12-59-57&Itemid=86) (13.09.2017)

злостављања и занемаривања чине 20,83% од укупно евидентираних повреда посебних права детета, односно ради се о 105 повреда ових права на које је указано Заштитнику грађана.<sup>44</sup> Овакво стање, тј. пораст броја пријављивања повреда права детета Заштитнику грађана не сме се олако приписати учесталијем кршењу права детета, већ је можда резултат ширења свести о правима детета, начинима њихове заштите и оснаживања одлуке на обраћање Заштитнику грађана, мада и овакав закључак треба узети са резервом, те појачати напоре и активности у сфери заштите права детета, а посебно када је реч о правима детета на заштиту од насиља.

## 9) ИЗВОРИ

Бошковић, Мило, *Криминологија*, Правни факултет, Нови Сад, 2012.

Вучковић Шаховић, Невена (уред.), *Права детета у међународним документима*, Заштитник грађана, Повереник за заштиту равноправности, Београд, 2011., Интернет: [http://www.unicef.rs/files/Publikacije/PDFPrava\\_detet\\_u\\_medjunarodnim\\_dokumentimaF.pdf](http://www.unicef.rs/files/Publikacije/PDFPrava_detet_u_medjunarodnim_dokumentimaF.pdf) (05.09.2017)

Декларација о правима детета (Женевска декларација) усвојена од стране Скупштине Друштва народа 1924. године

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода донета 4. новембра 1950. године у Риму, ступила на снагу 3. септембра 1953. године. („Сл. лист СЦГ” – Међународни уговори, бр. 09/2003, 5/2005, 7/2005)

Европска конвенција о остваривању дечјих права, Стразбур, 25. јануар 1996.

Жегарац, Невенка, Мијановић, Љиљана, Обретковић, Мирјана, Пејаковић, Љубомир, Симовић, Ивана, Стевановић, Ивана, *Заштита детета од злостављања – приручник за центре за социјални рад и друге службе у локалној заједници*, Југословенски центар за права детета, Београд, 2001.

Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС”, бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013, 35/2015 – аутентично тумачење, 68/2015 и 62/2016 – одлука УС).

Закон о повељи Уједињених нација усвојеној у Сан Франциску 26. јуна 1945. („Сл. лист ДФЈ”, бр. 69/45).

Закон о социјалној заштити („Сл. гласник РС”, бр. 24/2011).

Закон о спречавању насиља у породици („Сл. гласник РС”, бр. 94/2016).

---

<sup>44</sup> Редован годишњи извештај Заштитника грађана за 2016. годину, Заштитник грађана Републике Србије, стр. 50–80 – доступан на: <http://www.ombudsman.rs/attachments/article/5191/Godisnji%20izvestaj%20Zastitnika%20gradjana%20za%202016.%20godinu.pdf> (13.09.2017)

- Заштитник грађана Републике Србије, Улога и функција – [http:// www.ombudsman.rs/index.php/o-nama/uloga-i-funkcija](http://www.ombudsman.rs/index.php/o-nama/uloga-i-funkcija) (13.09.2017.)
- Заштитник грађана, омбудсман, права детета, Мишљења и ставови, Интернет: [http://www.pravadeteta.com/index.php?option=com\\_content&view=article&id=506:2013-01-24-18-32-27&catid=41:2012-04-09-12-59-57&Itemid=86](http://www.pravadeteta.com/index.php?option=com_content&view=article&id=506:2013-01-24-18-32-27&catid=41:2012-04-09-12-59-57&Itemid=86) (13.09.2017)
- Измењена Европска социјална повеља, Стразбур, 3. мај 1996. године („Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 42/09).
- Инцест Траума Центар, Интернет: <http://www.incesttraumacentar.org.rs/> (11.09.2017)
- Јовић, Наташа, Нешић, Снежана (прир.), *Заштита деце од насиља, злостављања и занемаривања – Изабране препоруке и мишљења Заштитника грађана*, Заштитник грађана Републике Србије, Београд, 2015.
- Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања („Сл. гласник РС – Међународни уговори”, бр. 1/2010).
- Конвенција Уједињених нација о правима детета од 20.11.1989. године, ступила на снагу 1990. године („Службени лист СФРЈ” – Међународни уговори, бр. 15/90).
- Мрежа организација за децу Србије (МОДС), Интернет: <http://zadecu.org/> (11.09.2017)
- Новаковић, Урош, „Развој права детета у међународном праву током XX века”, *Зборник радова „Владавина права и правна држава у региону”*, Источно Сарајево, 2014.
- Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља („Сл. гласник РС”, бр. 122/2008)
- Национални план акције за децу, Савет за права детета Владе Републике Србије, 2004. Интернет: <http://www.savetzapravadeteta.gov.rs/content/documents/nacionalni.plan.akcije.za.decu.pdf> (11.09.2017)
- Нацрт Закона о Заштитнику права детета, Интернет: [http://paragraf.rs/nacrti\\_i\\_predlozi/221116-nacrt\\_zakona\\_o\\_zastitniku\\_prava\\_deteta.html](http://paragraf.rs/nacrti_i_predlozi/221116-nacrt_zakona_o_zastitniku_prava_deteta.html) (10.09.2017)
- Породични закон („Сл. гласник РС”, бр. 18/2005, 72/2011 – др. закон и 6/2015)
- Пословник Народне скупштине Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 56/05 – пречишћен текст).
- Протоколи за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Интернет: [https://www.unicef.org/serbia/resources\\_14632.html](https://www.unicef.org/serbia/resources_14632.html) (11.09.2017)
- Редован годишњи извештај Заштитника грађана за 2016. годину, Заштитник грађана Републике Србије, Интернет: <http://www.ombudsman.rs/attachments/article/5191/Godisnji%20izvestaj%20Zastitnika%20gradjana%20za%202016.%20godinu.pdf> (13.09.2017.)

- Савет за права детета Владе Републике Србије основан 16. маја 2002. године, Интернет: <http://www.savetzapravadeteta.gov.rs/sr/index> (10.09.2017.)
- Стратегија Савета Европе о правима детета (2016-2021) – доступна на: [http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument\\_file/strategija\\_se\\_o\\_pravima\\_deteta\\_2016\\_-\\_2021-1.pdf](http://www.ljudskaprava.gov.rs/sites/default/files/dokument_file/strategija_se_o_pravima_deteta_2016_-_2021-1.pdf) (08.09.2017)
- Студија Генералног секретара Уједињених нација – насиље над децом, Интернет: [https://www.unicef.org/serbia/SGs\\_studija\\_o\\_nasilju\\_nad\\_decom.pdf](https://www.unicef.org/serbia/SGs_studija_o_nasilju_nad_decom.pdf) (11.09.2017.)
- Торлак, Нада, „Слика малолетника у медијима – деца као жртве и посматрачи насиља”, *Комуникације, медији, култура*, 2016, бр. 8.
- Тепавчевић, Сања, „Компаративна анализа система заштите људских права у регионима”, *Зборник радова „Владавина права и правна држава у региону”*, Источно Сарајево, 2014.
- Универзална декларација о људским правима усвојена у Генералној скупштини Уједињених нација 10. децембра 1948. године.
- Устав Републике Србије („Сл. гласник РС”, бр. 98/2006)
- Цвејић-Јанчић, Олга, „Права детета према праву Србије – хармонизација са европским и међународним конвенцијама”, *Зборник радова Правног факултета*, Нови Сад, 2008, вол. 42, бр. 1-2.
- Центар за права детета, Интернет: <http://www.cpd.org.rs/> (11.09.2017)

## **10) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ**

Специфичне потребе детета за посебним правима и механизмима заштите тих права препознате су и признате кроз најзначајније међународне и регионалне документе. Имајући у виду озбиљност, деструктивност и далекосежност последица насиља над децом, право детета на заштиту од насиља је нашло своје место у овим документима, међу којима су и европска документа. Ипак, бројност докумената који се посредно или непосредно баве овим питањем и заједничко залагање европских држава да се кроз њих гарантују и заштите права детета и на тај начин оствари сузбијање насиља над децом, није дало очекиване резултате. Уз низ различитих стратегија, мера и акционих планова на регионалном и националном нивоу, проблем насиља над децом и његова распрострањеност и даље изазива велику забринутост. На питање насиља у породици и вршњачког насиља друштво дуго није давало одговарајући одговор, нити им придавало неопходну пажњу, али су сада препознате последице ових појава и приметни велики напори ка системском решавању овог проблема, уз све интензивније посвећивање пажње новим облицима насиља као што је дигитално насиље над децом. Посебан проблем представља непознавање сопствених права од стране деце, а главну улогу за

решавање овог питања имају породица и школа, односно наставни кадар, али и медији. Имајући у виду да је основни задатак медија да информишу друштво, као и да се медији налазе на трећем месту као извори учења насиља, одмах иза породице и друштвеног окружења, евидентно је да се ради о великој моћи утицаја на јавно мњење коју би требало искористити за сузбијање насиља, као и за упознавање деце са њиховим загарантованим правима и начинима заштите.<sup>45</sup> Дакле, кроз анализу европских докумената која се тичу права детета на заштиту од насиља, може се закључити да је гарантовање овог права и његове заштите остварено адекватно, а право Републике Србије иде у корак са највишим европским стандардима. Међутим, сурова реалност о учесталости појаве насиља над децом ствара потребу за даљим унапређењем нормативних оквира, креирањем ефикаснијих мера у правцу остваривања заштите деце од насиља, односно сузбијања насиља уопште, затим за појачаном сарадњом на регионалном и међународном нивоу у погледу решавања овог питања, и за унапређењем свести и знања деце о њиховим загарантованим правима и начинима заштите.

---

<sup>45</sup> Нада Торлак, „Слика малолетника у медијима – деца као жртве и посматрачи насиља”, *Комуникације, медији, култура*, 2016, бр. 8, стр. 222–223.